Balogh István

Kalendáriumi csodák

Október elején egy régi íróbarátommal találkoztam Budapesten a Kisföldalattin. Néhány perces találkozónk hosszabbra nyúlt, mert az Oktogon téren leültünk egy kávéra, egy-két szóra, amelyből komoly beszélgetés kerekedett. A komolyságot az adta, hogy barátom a szegedi Fogadalmi templomot emlegette, mint a világ hét csodájának egyikét! Onnan eredeztette e nem mindennapi tényt, hogy néhány hete abban a kéttornyú épületben mondta ki unokája egy komoly zentai fiúnak a boldogító igent.

– Könny szökött az én nagyapai szemembe, hidd el, Pista! Az kavargott bennem, hogy kicsi a világ, elfér egy templomban! Hiába szabdalták szét hazánkat, a Tisza-parti családok hívő gyermekei kéz a kézben indulnak Szögedéből, egy életre ám!

A mi templomunk is kicsikét az a különös szegedi istenháza, amelynek két tornyát én gyerekkoromban bámulgattam sokszor a Kanizsa – Horgos közötti műútról, ha lehullattak a levelek, és arra bicikliztünk, mert komoly dolog volt elkarikázni Kanizsától Horgosig, meg vissza.

– De honnan a ti templomotok is kicsikét? – csodálkozott a címborám.

– Nem elég ehhez a kávé, a mese hosszabb, kérjünk kadarkát, az illik a történetemhez!

Az én apai nagyanyám, Lukács Verona, Lukács Péternek, Kossuth és Ferenc Jóska katonájának egyetlen leánya, asszonnyá válása után minden évben megvette a kalendáriumot, amely a tisztaszobában a mestergerenda és a plafon közötti résben szunyókált. Nekem akkoriban, őszinte koromban, elérhetetlen volt e különös könyv, ácsingóztam a birtoklására, de nem vehettem a kezembe, égben lakozott. Titkok tára lehetett e kötet, amelyet öregszülém olykor kezébe vett, s jegyzetelt bele, ilyenkor kinyújtotta enyhén lilásan világoló nyelvét, tintaceruza kapott tápot olykor ajka között. Néhanapján föl is olvasott belőle nekünk, unokáinak, valami történetet, kissé énekelve regélt, de boldogan hallgattam akkor minden megnyilatkozását, s ma is képes vagyok ritmikus dikciója reprodukálására. El-elkántálgatok néha, amikor lélekben visszatérek a Regdon portára, abba a házba, amelyet dédapám, Lukács Péter épített 1885 körül, s amely épület, kicsit megváltozva, rogyadozva, még talán ma is ott áll a Csuka Zoltán utcában, igaz, lakatlanul.

Ha újesztendő köszöntött a világra, cserélődött a kalendárium, a régi a padlássarokba került, ott álmodott, várta a fölfedezőket. Meg is

érkeztem kalandos titkok reményében, de a padláson nem leltem meg az elképzelt kincseket, csak egy halom nyomtatványt, amelyeket jócskán lepett a por. Kalendáriumok voltak legtöbben a homályos padláson, éppen ötvenegy darab. 1904-től kezdődött a sorozat. A legújabb, az 1956-os Magyar Szó Népnaptára akkor éppen a mestergerendán fészkelt.

Azt hittem, a kalendáriumokban föllelhető nyomtatott szó lesz vonzó számomra, de öreganyám szálkás, tintaceruzával rótt bejegyzései jelentettek igazi fölfedezést, hiszen előttem állt egy szűkszavú családi legendárium. Valójában ebből ismertem meg családom nagyanyámra vonatkozó ágának történetét.

Minden év januárjában így kezdte: Lukács Péter szül. 1826. megh. 1904. Dongó Mária szül. 1846. megh. 1938. Más dédszüleimről csak annyit tudok, hogy az elődöt Balogh Jánosnak hívták, és a bogarasi réten számadóként éldegélt. Dédanyám neve talán Viktória volt.

Aztán öregapám következett. Balogh Albert Béla 1878. Nagy háború 1916 – 1919. Aztán ő maga: Lukács Verona 1886.

És lejjebb egy számomra meglepő bejegyzés: templomépítésre 4 forintok.

Február. 1904. Házasságot kötöttünk a Szent István plébániatemplomban. Ebéd 3 forintok. Násznagyok Balogh János (öregapám öcscse) és Káplár Péter (öreganyám végszomszédja). A násznagyokat magam is ismertem, éltek még kalendáriumi fölfedezésem korában.

December, 1904. Megszületett János fiam, *háromésfél kila*. Szopik rendesen. Apja nagyon büszke.

Végiglapoztam minden kalendáriumi évet azon a nyáron, ott sorjáztak előttem nagynéném és nagybátyáim, testvéreim, unokatestvéreim, születésük, házasságuk, katonáskodásuk, hadviselésük, gyerekeik. Megtaláltam benne magamat is 1946 októberénél, Pista fiamnak Pista fia született.

Mindegyik január azonos szövegű, a nagyanyám szüleivel indul, de 1912-től van egy új tétel: Szent István templom építésére 6 forintok. (1911-ben leégett szülővárosomban a XVIII. században épített templom. Egy új, monumentális istenháza építését kezdték el Zentán, ám ebből csak Romtemplom lett. 1949-ben elbontották a torzót. Oszlopköveiből utcai hirdetőoszlopok lettek, más kövei a városi parkban és a népkertben utak mentén ülőhelyként szolgáltak. A maradványok legnagyobb része a városi stadion nyugati lelátójában vár jobb sorsára.)

1920-tól kezdődően imígyen módosult a templomi építkezésekről szóló bejegyzés: szegedi templomunk építésére 20 dinárok. Szent István templomunk építésére 20 dinárok. És tartott mindez pontosan 1932-ig. Utána már csak a Szent István templom építésére bejegyzett adomány

szerepel. Ez az 1932-es dátum akkor lett számomra rejtély, amikor először eljutottam Szegedre, s tudatosult bennem, hogy a Dóm építése 1930-ban befejeződött. Tripolsky Géza barátom, múzeumigazgató fejtette meg az enigmát, mifelénk 1932-ig gyűjtöttek a Fogadalmi templom építésére, berendezésére. Nem csak Zentán, de a Bácskaságban, a Bánságban is adakoztak az emberek, tehetségük szerint, szívügyük volt a magyar Fogadalmi templom fölépítése. Azt hiszem, ez kötötte őket igazán magyarságukhoz. Identitásalakító volt akkor a Dóm. Nagyon fontos kapaszkodó. Tápláló gyökér.

Nagyanyám regélt nekem arról is, hogy eljutott ő Szegedre egyszer, mert a Pista fiamat, a te apádat, a Horthyhoz mindig oda rukkoltatták be, először 1941-ben. Akkor meg is látogattam őt. Akkor láthattam a Fogadalmi templomot is. Be is mentünk, mert vasárnap volt. Végigkönnyeztem a nagymisét, és utána még órák hosszat ott ültem a padban. Jó volt az a csönd. És mellettem szuszogott a háborúba induló katona fiam. Hallottam a szíve minden dobbanását. Az én fejem meg lüktetett, majd szétrepedt. Jaj, Istenem, segíts meg minket! Óvjad meg az én fiaimat! És megsegített minket a Jóisten. Hazatértek az én fiaim az embertelenségből. A te apád a Horthytól is, meg a Titotól is, Péter fiam meg a tízéves nehéz fogságból. Azért tekinthetett le ránk kegyelettel az Úr, mert egy marok itthoni földet is vittem Szegedre a kertünkből, s a Fogadalmi templom oltára mellé egy virágcserépbe tettem ajándékomat, révedezett az én öregszülém, és törülgette a szemét, amikor erről az élményéről mesélt. És mintha titkot közölt volna velem első szegedi utam előtt, 1964-ben, halála évében, azt súgta fülembe, kisfiam, a Fogadalmi templom a mi templomunk is. Menj el oda, imádkozzál érettünk!